

ques, que ja no són negres. La semblança fonètica entre els dos mots és considerable, i ens interessa majorment tenint en compte que la variant castellana consta com a molt antiga, verament quasi llatina, com sigui que l'adjectiu *pecoso* figura en forma llatina, *pecosus*, en un glossari llatí: l'*Amplonianum Secundum*, conservat en un ms. del S. IX, si bé de data segurament força anterior a la del ms., i que conté altres mots de llatí vulgar conservats a Espanya (p. ex. *osmus*, de la família d'*ENSUMAR* i del cast. *busmear*); allí es llegeix «*pecosus: graece leprosus*» (CGL V, 320.22); altrament *peca* com a substantiu castellà consta també des de fi del S. XV.

En català mateix l'alternança *pig/pic/pec-* la tenim documentada en els docs. relatius als colors de cavalls, amb ocasió de la guerra de 1363: menes de cavall blanc: *cavall blanch pigós* doc. de Borriana, c. b. *picós* Lleida, c. b. *pecós* Bna. i Saragossa, c. b. *pacós* Bna., i de més a més «cavall castany ab piques blanques», Perpinyà (p. p. X. Terrado, *Homen. Badia Margarit*, 1985, n.º 63-65 i 101). *Pigós*, val., mall. (*AlcM*); com a adjectiu de color de cavalls *pigós*, 1364, CastPna., + *picós* id. Lleida, corresponent al cast. *pecoso* [Terol 1415, *pecós* Sarag. 1363], Terrado, *ArchFilAr.* xxxvi, 93, 85.

D'altra banda la nostra variant amb *i* la tenim també documentada, així mateix, en glosses llatines, car «*pica*: morbus mulierum gravidarum, cum varia appetint in cibis, varia fastidiunt: *χλοα* et *χλττα*» hi està denotat segons cita de llur aplec, sintetitzat en el glossari del Forcellini-De Vit: o sigui la descripció típica del desig o antull de prenyada, que la gent vulgar atribueix a un desig insatisfet de certs menjars per part de la futura mare. En efecte la glossa «*pica: χλοα*» és molt freqüent en glossaris llatins, dels toms II i III el CGL; és clar que *χλοα* (àtic *χλττα*), té conegutament el sentit de 'garsa' que és el que *pica* vol dir ormalment en llatí, però el mot tenia ja en grec el sentit «dégoût des aliments ordinaires pendant la grossesse».³

El mot català i el castellà discrepen lleument tant n el timbre de la vocal com en la sonoritat de la consonant, però d'una banda ja hem vist que hi ha hagut na variant amb la sorda *-c-* en alguns llocs valencians e la nostra llengua (si bé separant-se del castellà en *i*).

D'altra banda una forma *pig-* enterament homòloga e la nostra es troba així mateix en parlars romànics no hispànics però molt afins al català: el provençal alpí *pijas* f. pl., equivalència fonètica rigorosa del ostre mot (allà GA esdevé sistemàticament *ja*), significa «taches de rousseur» (ni més ni menys el cast. *peus*), segons Arnaud-Morin; i Velay *pijà*, *-jada*, és «tache (de la peau des animaux domestiques)», Vinols; earn. *pigalb* «tache noire, brune, rousse sur du blanc u sur un fond clair», *pigàs* «tache, marque dans un mis, dans un pré: *et hourmén qu'à pigàs*» (Palay); ja és molt antic oc. *pigosela* adj. f. «tachetée, grêlée», i un poema occità de geomància de princ. S. XIV amb ms. lld. *Rom.* xxvi, 255). No ens podem re-

fiar tant de les formes sardes, que podrien ser manllevades de les nostres, però almenys és guaiador el fet que a Sardenya també coexisteixen les dues formes paral·leles a les dues hispàniques: car el campid. *peca* té precisament el sentit català, o sigui «neo posticcio» (Spano), amb forma igual a la castellana, i al seu costat hi ha la forma catalana *piga* en altres parlars del sard (MLWagner, *RFE* ix, 227).

En fi la gran antiguitat d'aquesta família de mots en llatí vulgar està corroborada per l'albanès *pikə* 'taca' i també 'gota' (*Gröbers Grundriss* I, 1044), i ja hem vist a *PICAR* que el romanès *pic* 'gota' pertany igualment a aquesta família (Puşcariu, *Etym. Wb.*; Giugleà-Sădeanu).

Com a conclusió de tants indicis convergents, i de tantes dades, quedem convençuts que ens trobem a la vista d'un radical onomatopèic (i alhora expressiu) que oscil·la entre *PĪCARE, *PĪCCARE i *PĪCCARE, d'on l'alternativa entre el cat. *pig*, el cast. *pec-* i l'internacional *pic-*, comú a moltes llengües i que hem estudiat a l'article *PICAR*. Ja hem vist allà l'angl. *peck*, que ja apareix en mss. de Chaucer (fi S. XIV) i que fins avui segueix vivent, però en convivència amb *pick*: no sols com a formes verbals, sinó que també signifiquen tots dos, com a substantius, «a stroke with the beak or bill ['bec']; the mark made by pecking; a prick, hole or dint», i en particular «a dot»; o sigui precisament el mateix que el cat. *pic*. I encara hi ha d'altres llengües germàniques amb la mateixa dualitat: suec *pekka* i *pikka*, flamenc *pekken* al costat de l'holandès *pikken* (Skeat).

A penes cal dir, però, que no per això tenim dret a pensar en una etimologia germànica del mot romànic, puix que no hi ha tal cosa en gòtic; i difícilment hi pogué haver res d'això en el germànic comú, vista la raresa extrema dels mots gòtics i germànics antics amb *p-* inicial. Tant en germànic com en romànic és un mot de creació elemental i d'aparició relativament tardana. En castellà i altres llengües veïnes hi ha encara altres variants en la forma bàsica d'aquesta arrel alternant (*pits*, *pets*, etc., per a les quals veg. l'article *PECA* del *DECH*).

Bona comprovació del caràcter onomatopèic de tota la família és que tots els seus membres, de sentits i dates molt diversos, presenten les tan repetides alternances vocàliques i consonàntiques: així, vora el llatí *PĪCA* 'garsa' i el seu descendent regular cat. ant. i oc. *piga*, fr. *pie*, tenim en cast. *picaza*, *picaraza*,⁴ que corresponen a *PĪCC-*, i el port. i lleonès *pega* (Zamora, Cespadosa), cast. dial. *pegaza*, que pressuposen *PĪC-*. La idea fonamental són aquí les taques i colors variats de la garsa.

I aquí tenim encara un altre nom de moixó a afegir-hi: el del *pigot* que pica incessantment l'escorça dels arbres, fins a fer-s'hi un forat on s'amaga ell o els seus ous, la *pigotera*: «era vaylet molt tendre encara / --- / de nius y auells sols s'adonava / --- / cercava 'ls nius d'escorredisses / merles, ja dels pollancrey y faigs pels cimerals / treya 'ls de gaigs y cadernerres, / escorcollava *pigoteres*, / y, pels anyocs de